

BERTA ZSOLT

Gödör

Krisztina undorodva fedezte fel a járdán a kutyaszart. Éppen a lottózó ajtaja mellett, aminek rácsáról ott lent, a randa kis kupac magasságában le kell vennie a lakatot. Hogy aztán a rácsot erőteljes rántásokkal felhúzza. Valamikor elég volt neki egyetlen energikus mozdulat, és szépen, engedelmesen felszaladt a helyére. Az idők folyamán azonban valamiképp – a rács, a keret, vagy mindkettő – elvetemedett, és csúnyán szorult. Alaposan megkínózta a derekát, könyökét, csuklóját is, mire megadta magát. A főnöke évek óta ígérte, hogy rendbe hozatja, de... És most még itt ez a kupac is, hogy a rosseb ennél innen. Vett egy nagy levegőt, és leguggolt. Legszívesebben nyögött volna az üzleti gyulladástól sajgó térde miatt, de ha vissza akarta tartani a lélegzetét – márpedig vissza akarta –, akkor nem tehetette. Ajkát összeszorítva, gyors mozdulatokkal nyitotta és vette le a lakatot. Hirtelen állt fel, halk „jaj” hagyta el a száját, de rögvést el is nyomta a továbbiakat. Táskáját karjára akasztotta, s még mindig újabb levegővétel nélkül rángatni kezdte a rácsot. Türelmetlen kapkodása miatt a szokásosnál is jobban szorult. Kisvártatva kifogyott belőle a szusz, levegő után kapott. Néhányat öklendezett az orrába csapó durva szarszagtól, mielőtt úrrá lett a hányingerén, aztán végre a rakoncátlanokódó rácson is. Lement a szuterénbe vezető kilenc lépcsőfokon. Undorodva szívta be a kissé dohos pinceszagot. Bár még mindig jobb, mint a szarszag. Felkapcsolta a villanyt. A neon pattogott, vibrált, mielőtt csatlakozott volna a süteményespult hűtővel csakis együtt működő lámpájához. Krisztina megvető pillantást vetett a csiricsáré, mázas cukrászsüteményekre. Bekapcsolta a kávégépet, hogy felfűtsön, amíg ő lepakol, felkapcsolja a villanyt, bekapcsolja a számítógépet, a lottóterminált, kihúzza az utcára a slagot, és levereti a járdáról a kutyaszart... A rosseb egye akárhová azt, aki engedi a kutyájának, hogy épp ide... aztán meg otthagyja. Mert nem az a szegény állat tehet róla, ugye. Mérgeződve szerencsétlenkedett a slaggal, de mire eltüntette a bosszantó kupacot, el is szállt a mérge. Elzárta a szórófejet, elégedetten nézett végig az immár makulátlan járdaszakason. Megfordult, szokása szerint felpillantott az

üzlet cégére, amin az állt, hogy Gödör Lottózó, és szokása szerint megcsóválta a fejét. Amikor – vagy tíz évvel korábban – a Szerencsejáték Rt. pályázatot írt ki saját lottózóinak nevére, nem is értette, miért teszik. De a félmillió díj órá is hatott annyira ösztönzően, hogy két héten át egy találó néven és egy frappáns szlogenen törje a fejét, majd több verziót is beküldjön. Több ezer pályázat érkezett a céghez, s a végén a győztes az lett, hogy Lottózó. Az ám. A cégereken addig ez állt: TOTÓ-LOTTÓ, az emberek pedig két táborra szakadva (úgy látszik, ez természete ennek a népnek) totózónak vagy lottózónak nevezték. Nyilván senki nem akarta totózólottózónak hívni. De Krisztina szerint – a végeredmény alapján – elég lett volna egy szavazás is: ez vagy az. Mindenesetre valaki felvette a leleményes névért a félmilliót.

Tehát Krisztina megcsóválta a fejét, és arra a pénzre gondolt, amit nem ő kapott meg. A lépcsőn lefelé menet, magától a lehető legmesszebb tartva el és tekerve a csöpögő slagot, újra végiggondolta, mihez kezdene félmillióval. Megcsináltatná a fogait. Kicsit rendbe rakná a gyerekek ruhatárát. Esetleg a magáét is. Venne egy ágyat, és kidobná azt az ócska szivacsot. Egy lakás... á, még a kölcsön önrészéhez sem elég ez az összeg. De a lakbérhátralékot kifizetné belőle.

Eltette a pult alá a slagot, feltörölte a vízfoltokat, aztán lefőzött egy kávé. Napi kettőt ingyen engedélyezett a főnök. És annyi szódát, amennyi csak beléfért. A két napnál régebbi süteményeket pedig féláron vehette meg. A kávéval kezében felment a lépcsőn, megfordította az üvegajtón lógó táblát: Nyitva. Körbepillantott a járdán, szinte már fel is száradt. Ma se lesz hűvös.

Elfoglalta helyét a pultban. Pontban nyolckor be is lépett az első kuncsaft, kezében feladandó és ellenőrizendő szelvények. Törzsvendég, kávé is kér, süteményt soha. Mögötte szintén ismerős, környékbeli arc, mindent játszik, amit csak lehet, kaparós sorsjegyek, Skandináv lottó, Eurojackpot, Kenó, Tippmix...

Krisztina gépiesen vette el a szelvényeket, dugdos-ta őket a terminálba, téteket söpört be, kisebb nyere-ményeket fizetett ki, nyomkodta a pénztárgépet, kávé-t főzött, olykor tányérra tett egy-egy süteményt, és eladott rengeteg felest. Sör és bor alig fogyott, hosszabb tartózkodásra a környékbeli a szemközti lebujt használták.

Krisztina utálta őket. Születése óta köztük élt. Utálatának soha nem adott hangot, még fiatalabb éve-

iben sem, amikor többek közt a szemközti csehóban is dolgozott. Mosolygott, ha vicceltek vele, elkomorult, amikor a vicc durva ajánlattételbe fordult, kivágta az alumínium körtálcát a placra, ha balhé fenyegetett, és rendőrt, mentőt hívott, ha úgy alakult a helyzet. A férjét is utálta, aki ugyanilyen iszákos alak lett, és aki az ő tudta nélkül eladta fejük fölül a lakást, majd amikor emiatt teljesen kiborulva, életében először hangot adott nemtetszésének, két kisgyerekük szeme láttára felpofozta őt. Azóta is előfordul. Hogy gyakran-e? Lehetne rosszabb is. Most már nagyok a gyerekek, hamarosan elköltöznek. A lány biztosan, és úgy néz ki, a fiú is talál valami megoldást. Örült, hogy eltűnnek az apjuk közeléből, ugyanakkor szorongva gondolta el, hogy ő maga kettesben marad vele. A gyerekekért bármit megtett, vakulásig hajlandó volt dolgozni, hogy megkeresse az albérletre, az ételre, a ruhára és a rezsire valót. A piára valón felül. De ha ők nem lesznek? Ha csak arra a trógerre kell dolgoznia? Öregnek és fáradtnak érezte magát. Ritka üres perceiben, egy kávéfőzés és egy szelvényérvényesítés között szívesen ábrándozott a menekülésről. Válásról, egy saját kis lakásról, biztonságról... Így, az ötvenötön túl sem késő talán élni. Megadta magának az esélyt, öthetenként saját lottószelvényt váltott. Nem vitte túlzásba – nem vihette, hisz nemcsak a saját pénzét, de a gyerekekét is kockáztatta volna –, csak négy mezőt töltött ki. Minden héten reménykedve, sőt, bízva ellenőrizte a nyerőszámokat. Aztán sóhajtván folytatta az életet, ami neki jutott. És a szíve mélyén nagyon is komolyan azt gondolta: még egy hét. Hisz neki sem kevesebb az esélye, mint bárki másnak, nem igaz? És végül mindig elviszi valaki a nyereményt. Most is már annyira felduzzadt, hogy el se lehet képzelni. A tizede... ugyan, a huszada... vagy annak a fele is bőven elég lenne, hogy rendbe tegye az életét, de még a gyerekekét is. A férjéét is muszáj lenne, ha azt akarja, hogy békén hagyja, és ne kelljen látnia többé. Bár... ha titokban tartaná, és elköltözne jó messzire... ááá, ez az átokfajzat megtalálná akárhol, csak hogy egy liter pálinka árát kisajtolja belőle, még ha nem tudná is, hogy nyert. Ó, istenem, ennyi pénz. Micsoda megkönnyebbülés lenne, még a környékre sem tenné be többé a lábát, örökre elfelejtené ezt az alkohol-, drog- és szerencsejáték-függő csürhét.

Az említettek egész nap nyitogatták a Gödör Lottó ajtaját, megváltották a maguk reményét egy újabb hétre, sorsjegyet vásároltak, focimeccsek eredményét

tippelték meg, és legtöbbjük egy felest is ledobott, ha már betért, mert odaát, a kocsmában valamivel drágább. De egyik sem maradt három percnél tovább, s Krisztina éppen ezért jött át az első adandó alkalommal ide dolgozni. Legalább a verekedés, a balhé sokkal ritkább. Gyűlölte a részeg, vérbe borult szemű férfiakat látni, amikor maradék emberségükből is kivetkőzve, állatias durvasággal esnek egymásnak. Az első néhány alkalommal egészen lebénította az a nyers, barbár erő, ami semmire nincs tekintettel, ami a végső győzelemig vagy vereségig nem ismer könyörületet, s ami csak valódi, vérre menő küzdelemben ütközik elő, és amit a boldogabb világban élők jó eséllyel sosem láthatnak a saját szemükkel. Idővel hozzászokott, majd kezelni is tudta valamelyest, de sosem szűnt meg gyűlölni. Ahogy sosem szűnt meg gyűlölni a negyedtet, ahol lakni, a társadalmi osztályát, amiben élni, és a munkáját, amit végezni kényszerült. Habár... a munkával nem is lenne bajom, ha... nem ezek közt kellene... hanem finomabb, kulturált emberek... emberek, s nem ilyen állatok között.

Nyílt az ajtó, a szomszédos utcában lakó Nándi bá döcögött óvatosan lefelé. Kezében cekker, annak száján petrezselyem zöldje kandikál.

– Jó napot!

– Jó napot, Nándi bácsi!

– Krisztina, drága, kérhetek valamit?

Pontosan tudta, mit fog kérni az öreg. Ugyanazt, amit minden hónap végén, tíz éve, mióta átjött ide a borozóból, és előtte húsz évig, amíg a környékbeli csehókban dolgozott. Hitelt. A kocsmákban letudta azzal, hogy adott neki valami italokat, amiknek árát aztán az öreg fizetéskor, később a nyugdíj kézbesítésekor becsülettel lerótt. Talán egyszer fordult elő a harminc év alatt, hogy késett valamicskét a törlesztéssel. Nem minden vendég volt ilyen. Krisztina pályafutása során nagyon sokan, mindent összevetve jelentős összeggel csapták be. Ha most mindenki megadná a hozomra kért pénzeket... netán kamatostul... hát nem is tudom... elég lenne, hogy megcsináltassam a fogaimat, kicsit gatyába rázzam a gyerekeket... Itt, a Gödörben viszont pénzt kellett adjon az öregnek. A lottókassza egyenlege nem hibázhathott, sem fölfelé, sem lefelé. Az öreg Nándi nemigen értette a különbséget, jó ideje már nem is próbálta elmagyarázni neki.

– Adja ide, Nándi bácsi!

– Köszönöm, Krisztina!

Betolta a gépbe a tippelőlapot, visszaadta a kinyomtatott szelvényvel együtt. A táskájába nyúlt, kivette a pénztárcáját, befizette az öreg helyett a fogadás árát. Nándi bá a zsebébe gyűrte a reménységét.

– Köszönöm! Kaphatok egy kávét is?

– Az a könnyebbik része, Nándi bácsi.

Lefőzte a kávét, felírta egy cetlire, hogy NÁNDI BÁCSI, alá, hogy KÁVÉ, és mellé egy rovást bigy-

gyesztett. Az öreg a szemközti könyöklőhöz állt, a szatyrát falnak támasztotta, és bele-szűröcsölt a kávéba. A bajszán ottmaradt a felgőzölt tejhab, élvezettel nyalogatta le. Ahogy meg-megnyílt a szája, Krisztina viszolyogva láthatta elől fogatlan ínyét. Jézus, add, hogy én ne így végezzem! És elkeseredve gondolt arra, hogy de bizony, így fogja végezni, éppen így, fogatlanul, a hónapok végén üres zsebbel, s neki még saját lakása sem lesz, mint az öregnek és a feleségének, az albérletet sem tudja majd a nyugdíjából fizetni, alighanem az utcán fog tántorogni, koldulva... atyavilág!

Az ajtó nyikkant odafönt. Idegen férfi jött le a lépcsőn, legalábbis Krisztina még sosem látta. A mozgása, az öltözéke sem arra vallott, hogy környékbeli lenne. A pillantása értelemről, kulturáltságról árulkodott, legalábbis Krisztina szemében, bár az is igaz, hogy ő minden idegenbe beleképzelte azt a világot, amire vágyott, ahova menekült volna abból, amit ismert. A férfi szürke farmernadrágjának szára alatt rövid szárú csizma koppant a lépcsőfokokon, jól szabott, szürke inget viselt hozzá, lezserül a nadrágján kívül hagyva. Nem túl drága, de jó minőségű göncöket hordott, izlésesen, érezhetően tervezetlenül. Nem tűnt gazdagnak, de magabiztossága már anyagi biztonságot sejtetett. Ráadásul jóképű volt, magas és arányos testfelépítésű, negyvenes évei elején, vagyis egy ötven fölötti, kissé már gyűrött pultos nőnek nem sok esélye lehetett nála. Az ilyesmit reflexszerűen felmérni bizony szokásává válik minden szorult helyzetben élő nőnek.

A férfi a lottóterminálhoz lépett, farzsebéből lottószelvényt húzott elő.

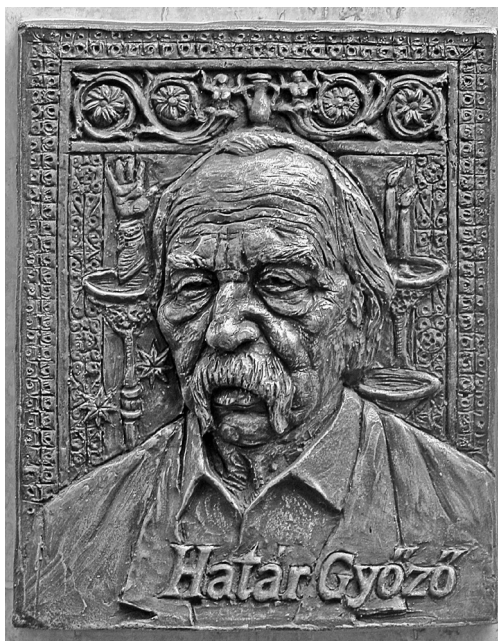
– Kézcsókom, hölgyem! Ellenőrizné nekem?

A szeme derűsen, nyugodtan csillogott, a hangja mélyen, melegen és kedvesen csengett, Krisztinát kellemesen megborzongatta, és bizalmat ébresztett benne.

– Persze, máris.

Elvette a szelvényt, a terminálba dugta. A szemét óvatosan a férfi arcán járatta, tulajdonképpen gyönyörködött benne. De amikor találkozott a tekintetük, elkapta a magáét. A terminál monitorára. Eltelt néhány másodperc, mire felfogta, mit lát, s annak rendje-módja szerint elakadt a lélegzete, és kis híján megállt a szíve. A gép szerint a férfi szelvénye telitalálatos volt, s közel kettő és fél milliárdot ért. Egészen pontosan kettőmilliárd-négy-száz-hatvankétfélmilliót. Krisztina nyelt egyet. A meglepetés és döbbenet után először örömet érzett.

Határtalan, felkavaró szenzáció-örömet. Aztán – a férfi mit sem sejtő arcára pillantva – a jól értesültek, a beavatottak büszkeségét, és a jó hír vivőjének fontosságát és felelősség-tudatát. Egyelőre meg is állapodott ennél. Önkéntelenül ünnepélyes arckifejezést öltött, és csak bámulta a férfit. Az érzekelte a Krisztina arcán beállt változást, de nem tudta még mire vélni. Csak kérdően nézett rá. Krisztina kinyitotta a száját, majd becsukta, és az alig két méterre kávézgató Nándi bára pillantott. Alkalmasabb üzletben nagynyeremény esetén meg kell kérni a kuncsaftot, hogy fáradjon a vendégtértől jól elkülönített, csukható ajtajú irodába, és ott kell adminisztrálni az ügyet. Itt, a Gödörben azonban legfeljebb a vécébe mehetnek. Fogott egy irkapapírt, ráírta, aztán a cetlit a férfi elé csúsztatva némán tátogta is: EGYEDÜLI ÖTTALÁLATOS, KÉT ÉS FÉL MILLIÁRDÉRT! A férfi arca megkeményedett, megsápadt. Egyébként arcizma sem rezdült. És nem is mozdult. Krisztina csak nézte mosolyogva. Istenem, ez az ember most nyert két és fél milliárdot! Teljesen megváltozik az élete. Egy csapásra szabaddá vált, mostantól bármit megtehet. Akárhogy élt is, akármit is csinált eddig. Hát... nem látszik éppen szerencsétlennek. Én meg... maradok, ahol vagyok. Önzetlen, felhőtlen



Oláh Mátyás László: Határ Győző,
Tokaji Irodalmi Park, 2013

örömébe lassan keserűség vegyült. És egy érzés ötven évvel korábról, amikor is ötéves korában – azt mondják, a sok sírástól – lágyéksérvvel kórházba került, és megoperálták. Alaposan megkínózták, már az altatást is traumaként élte meg, egész életében élesen emlékezett a nitrogén-oxidul agresszív, szúrós szagára, és a halálosnak tűnő zuhanásra a sötétségbe. Aztán az ébredés és a pokoli, feszülő, húzódo fájdalom az ágyékán ejtett sebek körül. A karját a rácsos vaságy két oldalához kötözték gézzel, hogy öntudatlan állapotban ne vakarhassa, téphesse magát. Így tért magához. Amikor aztán kioldozták, mozdulni se bírt a fájdalomtól, másnap mégis felállították az ágyból, és kényszerítették, hogy fel-alá sétálgasson a folyosón. A szülei nemigen látogatták, ő pedig repesve várta, hogy hazamehessen, elszabadulhasson abból a pokolból. De egy héten át minden nap mások mentek el, mások szabadultak meg. Ahogy most ez a férfi. Mindjárt kisétál az ajtón, és ő nem látja soha többé, a nevét sem fogja tudni, elérhetlenné válik. Eltűnik a többi milliomos névtelenségében, akik szintén ismeretlenek, elérhetetlenek számára. Most kell megpróbálnia, ha tenni akar magáért valamit. Nem lesz több esélye. Hirtelen elhatározta magát. Halkan, suttogva kezdett bele.

– Bocsásson meg... két gyerekem van, és nincs lakásunk, albérletben kell élnünk, és alig jövünk ki a pénzből...

A férfi arca zárkózottá vált, idegenkedve hallgatta Krisztina zavaros, hadarva előadott mondanivalóját.

– ...és hát magának ez most igazán semmiség, kérem, vegyen nekünk egy lakást!

– Nem – felelte habozás nélkül, határozottan a férfi.

– Kérem! Uram! Nézze, én tudom, hogy ez így furcsának tűnik...

– Visszaadná a szelvényemet?

Krisztina érezte, hogy veszít. Kivette a terminálból a nyertes szelvényt, egy pillanatig bámulta, aztán a férfi felé nyújtotta, de amikor az megragadta, ő nem engedte el.

– Uram! Kérem... – kezdte újra.

A férfi kitépte kezéből a papírt, és a kijárat felé indult. Krisztinában egyszerre tolt fel a több évtizedes reménytelenség, hogy keveredni kezdjen az iménti kudarcral, a végsőnek tűnő vereséggel. Az orra előtt elillanó lehetőség, és a kiválasztott – aki megint csak nem ő – felbukkanása, közelsége, kézzelfoghatósága és eltűnése... túl sok volt mindez egyszerre.

Elöntötte a keserűség, aztán a gyűlölet és a harag. És valami addig nem tapasztalt sötét köd borította el belül, s ennek a ködnek valahogy súlya is volt, millió tonnás súlya. Kirontott a fülkéből, artikulatlanul ordítva, szitkokat szórva eredt a férfi nyomába.

– Hogy rohadnál meg, ahogy vagy, te zsupori szemétláda, hogy van pofád itthagyni egy fillér nélkül, legalább a saját kölkeidről gondoskodnál, de ha már arra nem vagy képes, legalább azt ne hordanád el a kocsmába, amit én kaparok össze, vagy legalább a lakást ne adad volna el a fejünk fölül, hogy kurvákra meg piára szórd el, te mocskos görény...

Az öreg Nándi döbenten nézett utánuk. Krisztina a lépcsőnél utolérte a férfit, de felindultságában remegő, gyenge térdei nem bírták el, elesett, és csak annak bokáját tudta elkapni, amint már a harmadik lépcsőfokon tartott. A férfi kirántotta a lábát, és futásnak eredt. Krisztina négykézláb mászott a nyomában, megállás nélkül trágárságokat sikított, elfulladt, a nyála lefolyt az állán. Elhomályosuló szemével csak a férfi sziluettjét tudta kivenni, aki feltartóztatlanul emelkedett a fenti fény felé. Amint Krisztina is felért az utcára, még látta beülni egy bordó furgonba. Sebesen kanyarodott el a járda mellől, s Krisztina elcsendesedett. Négykézláb állt a járdán, lába lent a lépcsőn, zihált, minden izma görcsbe feszülve remegett. Már csak érthetetlenül motyogott, s buborékokat fújt a nyálából.

Az öreg Nándi csak ekkor érte utol. A hátára tette a kezét, lehajolt, az arcába nézett, néhány szót szolt csak hozzá, aztán lebecsegett a piros pénzbedobós telefonhoz, és hívta a mentőket. Visszakaptatott Krisztinához, a lépcsőre ült mellé, és a vállán tartotta a kezét, míg meg nem jött a rohamkocsi.

A mentőorvos Seduxen-injekciót szúrt Krisztinába, s amikor már lazult kissé az izomzata, hordágyra rakatta a mentősökkel.

– Bevisszük – mondta Nándinak –, tudja értesíteni a hozzátartozóit?

Az öreg bólintott, aztán Krisztinára nézett.

– Ideg?

Az orvos is bólintott.

Krisztina a föld fölött húsz centivel feküdt, a mentősök még nem engedték ki a hordágy lábait. A fejét kábán oldalra fordította, az orrába szarszag csapott. Alig fél méterre friss kupac kutyaszar lapított a járdán. Erőtlenül fordította arcát az ellenkező irányba, kába szemét épp az öregre szegezte.

– Süteményt nem kér a kávéhoz, Nándi bácsi?